

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kaupunkiympäristön palvelualueella 2023

Selonteon tausta ja tavoitteet

Kuntalain mukaan toimintakertomukseen on laadittava selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Tampereen kaupungilla selonteon laatimisprosessia hyödynnetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämisen välineenä. Tavoitteena on, että sisäisen valvonnan aiheet ovat kokonaisuutena vähintään kerran vuodessa kokonaisuutena johtoryhmien ja toimielinten keskustelun ja kehittämisen kohteena.

Tämän selonteon tausta-aineistona ovat kaupunkiympäristön palvelualueen palveluryhmien toteuttamat sisäisen valvonnan itsearviointit. Itsearvioinnin tavoitteena on auditoida vuosittain olennaisimmat valvontatoimet ja niiden toimivuus johtoryhmätyönä. Arvioinnin perusteella tunnistetaan palvelualueen tärkeimmät sisäisen valvonnan kehittämiskohteet. Näin sisäistä valvontaa on mahdollista kehittää strategisesti ja käytettävissä olevien kehittämisresurssien mukaan priorisoiden. Tavoitteena on vahvistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanoa ja kehittämistä olennaisena osana johtamista.

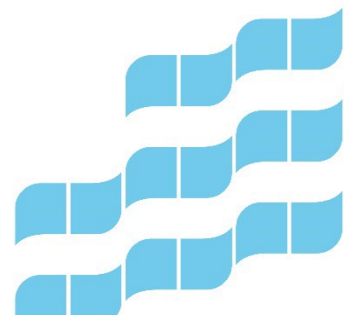
Yhdyskuntalautakunta, Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta ja alueellinen jätehuoltolautakunta ohjaavat ja valvovat kaupunkiympäristön palvelualueen ja sen vastuulle kuuluvaa toimintaa. Lautakunnat vastaavat myös hallinnon, talouden sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimivuudesta. Toimielinten riittävän tiedonsaannin turvaamiseksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan olennaisimmat kehittämiskohteet ja -suunnitelma on koottu alle.

Sisäinen tarkastus kokoaa palvelualueilla, konsernihallinnossa ja liikelaitoksissa toteutettujen itsearviointien ja selontekojen pohjalta koko kaupunkia koskevan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon kaupungin tilinpäätöksen toimintakertomukseen.

Yhteenveto palvelualueen sisäisestä valvonnasta

Palvelualueen johtoryhmä on varmistanut, että sisäisen valvonnan arviointi on toteutettu kaikissa toimintayksiköissä.

Kaupunkiympäristön suunnittelun palveluryhmässä sisäinen valvonta ja riskienhallinta on kokonaisuutena hyvällä tasolla ja luonteva osa normaalia toimintaa ja johtamista. Palveluryhmässä kuitenkin tunnistettiin muutama kehittämiskohde, joiden osalta jatketaan kehittämistoimenpiteitä.

Varahenkilöjärjestelmää kehitetään ja etenkin keskeisten asiantuntijatehtävien osalta määritellään nykyistä tarkemmat varajärjestelyt poissaoloihin varautumiseksi. Riskienhallinta on hyvällä tasolla, mutta sen integrointia osaksi operatiivista johtamista on vielä kehitettävä. Palveluryhmän sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu olennaisia puutteita tai toteutuneita riskejä.

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito-palveluryhmässä sisäinen valvonta ja riskienhallinta on kokonaisuutena tyydyttävällä tasolla. Palveluryhmä vastaa kustannuksiltaan ja riskeiltään lukuisista merkittävässä hankkeista sekä taloudelliselta ja toiminnalliselta arvoltaan merkittävästä omaisuudesta. Monet hankkeet ja asiakokokonaisuudet ovat onnistuneet, mutta kehittämistä ja parannettavaa on useissa tehtävissä ja yksityiskohdissa. Tämä havainto perustuu palveluryhmän omaan arvioon ja tehtyihin tarkastuksiin.

Kaupunkistrategian tavoitteiden toimenpiteissä ja mittareissa on otettava huomioon niiden kytkeytyminen tekemiseen organisaation eri tasoilla, jotta ne saadaan jalkautettua kaikille työntekijöille konkreettisiksi mitattaviksi vuositavoitteiksi esimerkiksi kehityskeskusteluiden yms. yhteydessä. Ydintehtävien työnjako on pääsääntöisesti erittäin selkeää ja toimivaa. Asiakasrajapinnassa erilaisten palautteiden hallintaprosessi ei ole aina ihan selkeä ja asiakkaan kannalta sujuva. Toimintamalli palautteiden käsittelyssä vaihtelee.

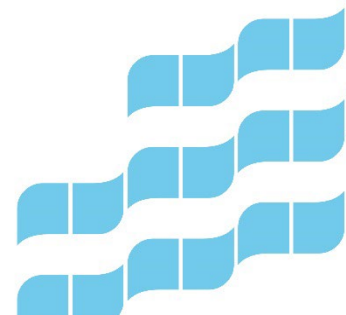
Rajanpintayhteistyössä (tehtävien tunnistaminen ja keskinäinen sopiminen) eri yksiköiden, palvelualueiden ja konserniyhtiöiden välillä kehitettävää.

Varahenkilöjärjestelyt ovat parantuneet ja pääosin riittävät, mutta yksiköissä on toimintoja, jotka ovat vahvasti yhden henkilön varassa. Kehittämistoimenpiteenä on tunnistettu mm. hankkeisiin liittyvän hiljaisen tiedon siirto.

Riskienhallinta on pääosin suunnitelmallista, mutta siinä on yksiköissä vaihtelua. Hankintojen ja sopimusten valmistelussa riskiasiat ovat laajasti osa valmisteluprosessia. Vaikutuksiltaan merkittävässä asioissa tehdään riskiarviointia, mutta monissa jokapäiväisissä asioissa hallinta voi olla puutteellista. Kehittämiskohteenä on, että ainakin sopimuksiin liittyvät riskit saadaan kirjattua osana sopimusten hallintaa "Hanska"-järjestelmään.

Sopimustenhallinnassa on kehitettävää vanhojen sopimusten osalta, jotka ovat osin hajallaan paperilla arkistoissa ja verkkoasemalla.

Yksikköön tulee suuri määrä laskuja. Laskujen käsittelyprosessissa on kehitettävää etenkin sisäisissä laskuissa, joista osa voi olla vaikeasti tarkastettavia, mikä yhdessä talousraportoinnin ja käsittelyaikataulun vaatimusten vuoksi asettaa tarkastuksen vaikeaan asemaan. Korjaavana toimena on saada laskut helposti tarkastettavaan muotoon.

Kehittämistoimia tarvitaan lisäksi mm. seuraavissa aiheissa: katujen ja puistojen kalustohallinta, käytössä olevien järjestelmien kokonaiskuva ja järjestelmien kehittämisvastuut, tietosuojan ja tietoturvan noudattaminen, tiedonhallinta ja arkistonmuodostussuunnitelman päivitys sekä häiriötilanteiden hallinta ja viestintä. Palveluryhmän kehittämiskohteet liittyvät yleisohjeistuksen ja käytänteiden tarkentamiseen ja jalkauttamiseen (esim. sopimusten talouden yksityiskohtaiset kontrollimenettelyt, laskujen käsittelyprosessi, tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinta), varahenkilöjärjestelyiden parantamiseen ja hiljaisen tiedon siirtoon.

Merkittävimpinä kehittämiskohteina tunnistettiin tietojärjestelmien ja käyttöoikeuksien hallinta sekä turvallinen tiedonhallinta (mm. asiakirjakäsittely, arkistointi, arkistonmuodostussuunnitelman päivitys). Toimenpiteinä käyttöoikeuksien säännöllinen tarkistus sekä uuden Aitta-arkistointijärjestelmän käyttöönotto yksiköissä.

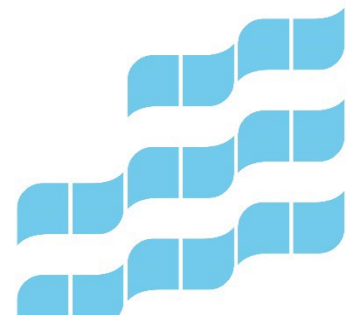
Kestävä kaupunki -palveluryhmän sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääosin hyvällä tasolla.

Kehittämiskohteina mm. varahenkilöjärjestelyt, joissa on vielä parannettavaa kaikissa yksiköissä ja ryhmätasolla sekä tavoite- ja kehityskeskusteluiden toteutus säännöllisesti kaikissa yksiköissä. Myös tiedonhallinnassa ja asioiden kirjaamisessa järjestelmiin on kehitettävää. Lisäksi tavoitteena on riskien arvioinnin parempi hyödyntäminen yksiköiden keskeisissä kehittämistoimenpiteissä

Palveluryhmän itsearvioinnissa tunnistettiin kaksi kehittämiskohdetta: tiedonhallinnan (asiakirjahallinta) parantaminen ja varahenkilöjärjestelmän ja moniosaajuuden kehittäminen. Kehittämistoimenpiteinä hallintoassistenttiosaamisen lisääminen ja varahenkilöjärjestelmän kehittäminen koko palveluryhmätasolla.

Joukkoliikenteen palveluryhmän sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat pääosin hyvällä tasolla. Kaupunkistrategian tavoitteita toteutetaan johdetusti ja päivittäinen esihenkilötyö on hyvällä tasolla. Tavoite- ja kehityskeskustelut sekä tavoitteiden toteutumisen seuranta ja palautteenanto ovat parantuneet viime vuodesta ollen nyt erittäin hyvällä tasolla. Riskienhallintaa on jalkautettu osaksi normaalia työntekoa ja onnistuneesti lisätty riskienhallinnan systemaattista tekemistä edellisvuoden arviointiin verrattuna. Hankintatoiminta on palveluryhmässä erittäin hyvällä tasolla. Päätöksenteon valmistelu on asianmukaista ja toiminta on avointa. Toiminnassa syntyvään tiedon hallintaan ja arkistointiin kaivataan kehittämistä. Sisäisen valvonnan ja koulutuksen kehittäminen ovat hyvällä tasolla.

Merkittävimpinä kehittämiskohteina tunnistettiin tiedonhallinnassa yhteisten tiedostojen säilytys ja hakemistorakenteet sekä arkistonmuodostussuunnitelman päivittäminen.

Riskiprofiilit

Lautakunnat ovat käsitelleet palveluryhmien riskiprofiilit. Toimintayksiköissä on tunnistettu merkittävimmät yksikön toimintaa uhkaavat riskit ja määritelty, miten niihin vastataan. Riskienhallinnan ja seurannan vastuut on määritelty.

Tilikauden aikana ei ole raportoitu merkittävistä riskeistä, joista olisi aiheutunut vahinkoa toiminnalle tai tavoitteiden toteutumiselle. Sen sijaan toimintaympäristössä toteutuu jatkuvasti asioita, jotka aiheuttavan sen, että erilaisia riskejä realisoituu myös palvelualueen toimintaan: Kaupungin kasvu aiheuttaa palvelutarpeen kasvua ja siten kustannusten nousua. Ukrainan sota on nostanut liikenteen polttoaineiden ja rakentamisen kustannuksia merkittävästi. Ilmastonmuutos tuottaa erityisesti hulevesiongelmia ja siten toistuvaa kustannusten nousua.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kokonaisarviona sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistä vaativat keskeisimmät kehittämistarpeet ovat koko palvelualueen osalta

1. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ottaminen osaksi arjen toimintaa ja suunnittelua
2. Turvallinen tiedonhallinta ja asianmukainen arkistointi sekä arkistonmuodostussuunnitelman päivittäminen

Kehittämistoimenpiteet on kuvattu tarkemmin edellä kappaleessa Yhteenveto palvelualueen sisäisestä valvonnasta.

